

Projektbeskrivelse:

Digital Kickstart i Lille Vildmose

Fortællinger og formidling i mosen, Aalborg Kommunes mest unikke
naturområde

Indhold

Forord.....	2
Projektbeskrivelse	3
Baggrund	3
Delprojekt 1 – Film	4
Delprojekt 2 – Formidling på hjemmeside og på SoMe	5
Delprojekt 3 – Visuel identitet	6
Målgruppe	7
Foreløbig skitse til tidsplan	7
Fakta.....	8
Budget	8
Bilag	9

Forord

Midt i Lille Vildmose, ca. 25 km. sydøst for Aalborg ligger Lille Vildmosecentret. Centret, som er blevet det naturlige midtpunkt i mosen, blev åbnet den 11. april 2006 af Prins Joachim, og er nu et af de mest aktive naturcentret i Danmark.

Lille Vildmose besøges hvert år af op mod 200.000 gæster, lokale borgere såvel som turister. I 2019 havde Vildmosecentret ca. 68.000 gæster, hvoraf ca. 35.000 modtog personlig naturformidling fra medarbejdere og frivillige. Ca. 45 lokale borgere er tilknyttet centret, som har 5-7 ansatte.

Lille Vildmosecentret har udarbejdet en masterplan for centrets fremtidige udvikling, både med fysiske faciliteter, interaktive udstillinger og undervisningstilbud. Centrets formål er almennyttigt.

Planen er blevet til i et tæt samarbejde mellem Aalborg Kommune, lokale borgere, uddannelsesinstitutioner, frivillige, grønne organisationer, medarbejdere og bestyrelsen for Lille Vildmosecentret.

Overordnet set skal Lille Vildmosecentret i fremtiden styrke formidlingen af de store kultur- og naturværdier som findes i Lille Vildmose, bl.a. gennem en styrket digital tilstedeværelse.

Lille Vildmosecentret søger nu 200.000 kr. til udvikling af film fortællinger, eller så stort et beløb heraf som udvalget måtte kunne afse.

Centret er klar til en dialog om det endelige projekt, og stiller gerne op til en mundtlig præsentation.

Med venlig hilsen og god læselyst

Direktør Bo Gregersen pva. bestyrelsesformand Christian Rasmussen

Projektbeskrivelse

Baggrund

Med fredningskendelsen af december 2007 blev der sat fokus for bevaring og formidling af de store kultur- og naturhistoriske værdier i Lille Vildmose. Dette arbejder Lille Vildmosecentret professionelt med at sikre. Fredningen gjorde Lille Vildmose området, beliggende i Aalborg Kommune, til det største fredede område i Danmark.

Alle bygninger og arealer omkring Lille Vildmosecentret er ejet af Aalborg Kommune, som har indgået brugsretsaftaler med den erhvervsdrivende fond Lille Vildmosecentret.

Centret er hårdt ramt af nedlukningen pga. Corona virus, som kostede ca. 20 % af den årlige omsætning. Dog har vi anvendt alle tilgængelige støtteordninger ift. den vanskelige situation udbruddet af Corona virus har stillet centret overfor.

For at opfylde centrets formålsparagraf og formidling af Lille Vildmoses kultur- og naturhistoriske værdier har det været helt nødvendigt at centret har omstillet sig i denne vanskelige tid. Medarbejdernes ferie er delvist blevet inddraget og det har været nødvendigt at foretage vanskelige økonomiske beslutninger. Samtidig er Lille Vildmosecentret dog en udviklingsorienteret institution, som stadig sætter nye projekter i søen med baggrund i vores masterplan, som er vores plan for hvordan vi vil levere oplevelser til borgerne i Aalborg Kommune.

Centret skal fremme mulighederne for læring indenfor det kultur- og naturvidenskabelige område, især viden om Lille Vildmoses kulturhistorie, flora og fauna. Derfor er centret udpeget til Videnspædagogisk Aktivitetscenter under Ministeriet for Børn og Undervisning.

Over de seneste år er det blevet tydeligt at institutionens digitale tilstedeværelse bliver mere og mere afgørende. Derfor ønsker vi med dette projekt at styrke den digitale fortælling om Aalborg Kommunes syd østlige hjørne. På den måde kan vi styrke de kulturelle oplevelser i dette område, til glæde for alle kommunens borgere.

Vi ønsker at gøre dette gennem produktion af professionelle film med fortællinger fra området, som kan tilgås på diverse digitale platforme, hvilket der søges midler til. Den bagvedliggende hjemmeside og den visuelle identitet finansierer centrets selv. Vi har hjemtaget et tilbud på projektet, men vil når projektet sættes i gang bede om yderligere tilbud på løsningen af opgaven hos andre leverandører.

Delprojekt 1 – Film

I projektet er indarbejdet et antal professionelle film, mellem 10 og 15, som bliver tilgængelige for alle borgere og brugere af Lille Vildmose. Antallet af film er afhængig af bevillingens størrelse. Det er ideen at disse film både bliver tilgængelige på relevante digitale platforme, men også, at de kan tilgås når borgerne bevæger sig rundt i området. Vi arbejder med forskellige metoder hvor brugerne får besked om at der på præcis deres lokation er en relevant film tilgængelig. Enten ved hjælp af beacons eller GPS-positioner. Dette vil væsentligt styrke fortællingen om områdets særlige kultur- og naturhistorie.

De temaer som filmene omhandler tager udgangspunkt i den præcise geografiske lokation hvor borgerne opholder sig. Det kunne f.eks. være fortællinger om:

Tørvegravningen (i Portlandmosen)

Anvendelsen af smalsporede jernbaner (ved brandvagtstårnet)

Udsætningen af Elge og kronstyr (oppe i brandvagtstårnet)

Ørne i Lille Vildmose (i Rovfugletårnet)

Historien om udtørringen og genskabelsen af Birkesø (i Birkesøpavillonen)

Historien om ejerskabet til Tofte Mose (i Toftesøtårnet)

Remissen i Dokkedal (i Remissen)

Lille Vildmoses unikke landskab (på toppen af Muldbjergene)

Vores plan er at få både lokale ildsjæle med stor viden samt professionelle historiefortællere til at medvirke i disse film.

Delprojekt 2 – Formidling på hjemmeside og på SoMe

For at sprede viden om disse film ønsker vi at anvende en hjemmeside og naturligvis de sociale medier. Lille Vildmose har allerede en hjemmeside, men den er ikke tidssvarende og skal derfor opdateres. Dette er en del af centrets egenfinansiering i projektet, men det er helt naturligt at de film som produceres også får en hovenrolle på en ny tidssvarende hjemmeside.

Allerede nu er Lille Vildmose særdeles synlig på de sociale medier. På Facebook har gruppen 'Vild med Lille Vildmose' ca. 14.200 medlemmer og ca. 8.500 følger Lille Vildmosecentrets aktiviteter. Lille Vildmose er hermed blandt de tre mest populære naturområder i Danmark, på linje med Nationalpark Thy og Nationalpark Vadehavet. Lille Vildmosecentret har desuden en Youtube kanal, men mangler kvalificeret indhold.

Det betyder at de film som projektet indeholder kan formidles digitalt til en stor andel af borgerne i Aalborg Kommune.

Delprojekt 3 – Visuel identitet

For at skabe den størst mulige effekt både af de producerede film, den nye tidssvarende hjemmeside og SoMe indsatsen, ønsker centret at etablere en stærk visuel identitet. Når vi arbejder med de digitale medier er dette afgørende bl.a. for at sikre genkendelighed.

Lille Vildmosecentrets har allerede et sæt af værdier som vi arbejder efter, men disse afspejles ikke i øjeblikket i den visuelle identitet. Vores værdisæt ses herunder.

Målgruppe

Projektets målgruppe er borgere i Aalborg Kommune, især lokale, og i anden række tilrejsende danske gæster.

I efteråret 2013 fik Lille Vildmosecentret udarbejdet en målgruppe - og konceptanalyse i forbindelse med udarbejdelsen af masterplanen. Den viste klart, at der er efterspørgsel og behov for øgede publikums- og formidlingsfaciliteter på Lille Vildmosecentret. Et vigtigt resultat af undersøgelsen var, at Lille Vildmosecentret i det fremadrettede arbejde bør sørge for at bevare sin status som Formidlingscenter med fokus på dansk kultur- og natur, særligt naturligtvis i Lille Vildmose. Efterfølgende har flere undersøgelser vist det samme bl.a. Seismonauts store undersøgelse fra årene 2015-2017.

Det er forventningen at ca. 10.000 borgere hvert år vil se de producerede film for at få de gode oplevelser i Lille Vildmose. Dermed har vi sikret kulturelle oplevelser til kommunens borgere og samtidig været med til at åbne øjnene hos den brede befolkning for den fantastiske kultur og natur vi omgiver os med. Dermed er vi overbevist om at borgerne også gerne vil være med til at beskytte vores kultur- og naturarv i fremtiden. Uden viden og indsigt – ingen beskyttelse, og den viden og indsigt kan fremmes betydeligt med det nærværende projekt.

Foreløbig skitse til tidsplan

2020:

September:

Bevilling og opstart på projektet
Endelige projektbeskrivelse udarbejdes
Kontakt til leverandører
Yderligere tilbud indhentes

Oktober:

Valg af leverandør
Planlægning af forløb
Opstart af projekt
Møder ang. det visuelle design

November:

Produktion af film
Anvendelse af det visuelle design
Etablering af hjemmeside

December:

Præsentation af film på div. medier
Hjemmesiden går i luften

Januar 2021:

Afrapportering og regnskabsafklæggelse

Fakta

Juridisk status: Den erhvervsdrivende fond Lille Vildmosecentret

Adresse:

Vildmosevej 100, Dokkedal
9280 Storvorde

CVR. nr.: 29 41 43 78

Bank: Spar Nord Bank, Terndrup

Reg. nr. 9102

Konto nr. 4577165748

Budgetansvarlig: Direktør cand. mag. Bo Gregersen

Ledelse: cand.mag. Bo Gregersen og cand. scient. Jakob Konnerup

Bestyrelse:

Bestyrelsesformand, valgt af bestyrelsen: Forhenværende teknisk chef Christian Rasmussen

Næstformand: Direktør Anders Skov, udpeget af Aage V. Jensen Naturfond

Bestyrelsesmedlem: Christian Korsgaard (S), udpeget af Aalborg Kommune

Bestyrelsesmedlem: Nicolai Lysdal Sejrup (Ø), udpeget af Aalborg Kommune

Valgt bestyrelsesmedlem: Cathrine Billund Kallehauge

Valgt bestyrelsesmedlem: Erik Hofmeister

Observatør udpeget af Skov- og Naturstyrelsen: Skovrider Bendt Egede Andersen

Budget

Se bilag

Bilag

Appendix A – Lille Vildmose

Appendix B – Lille Vildmosecentret

Bilag:

Budget

Masterplan for Lille Vildmosecentrets udvikling

Oplæg til priser fra kommunikationsbureau Gotcha

Appendix A

Introduktion

Lille Vildmose er ikke lille – den er stor og vild og den ligger i Aalborg Kommune.

Området er samtidigt Danmarks største landfredning på ca. 7.600 ha placeret i den østlige del af Himmerland. Midt i mosen ligger Lille Vildmosecentret – et af Danmarks mest aktive naturcentre. Lille Vildmose består af de tilbageværende rester af en kæmpe højmose, samt af de to store naturskove Høstemark Skov og Tofte Skov. I mosens midte mellem de to skove ligger det ca. 2.100 ha store område, der kaldes Mellemområdet. Hovedparten af området er ejet af Aage V. Jensen Naturfond og Lille Vildmose Naturfond.

Lille Vildmose – natur i verdensklasse

Lille Vildmose er natur i verdensklasse, med en spændende og relevant kulturhistorie. Dette skyldes særligt de store tilbageværende områder med højmose, de store naturskove, det rige fugleliv og områdets sammenhængende karakter. Området er placeret ud mod Kattegatkysten og med begrænset påvirkning fra industri og landbrug.

Højmosen

Højmose er en særlig mosetype, som er opbygget af sphagnummosser og som den eneste naturtype i Danmark er naturligt træfri. Lille Vildmose var oprindeligt en stor sammenhængende højmose, og er projektets stedbundne potentiale.

I midten af 1700-tallet begyndte afvandingen og opdyrkningen, og i dag er der knap 2.500 ha tilbage. Den største højmoserest, Tofte Mose, hører til blandt de største og bedst bevarede i hele Europa.

Danmarks største CO₂ lager

I disse år er der et stort fokus på at begrænse det globale CO₂-udslip og undgå større klimaproblemer, og her spiller højmosen en væsentlig rolle. Atmosfæren er ved at ændre sig, pga. menneskeskabte udledninger, og det vil påvirke den skrøbelige økologiske balance på vores planet, med store temperaturudsving i begge retninger til følge.

Med de store højmosearealer i Lille Vildmose er det særligt relevant at formidlingen sker i dette område. Højmoser har en fantastisk evne til at oplagre drivhusgassen CO₂. En tredjedel af verdens kulstof (C) er bundet i tørv. Det skyldes, at højmoser bliver ved med at vokse og oplagre kulstof gennem tusindvis af år. Det er en af grundene til, at højmoser får mere og mere international opmærksomhed. I Lille Vildmose er der lagret mere CO₂ end i alle danske skove tilsammen.

Under de mere en 300 arrangementer, som centret hvert år afholder, er der fokus på højmosernes gavnlige effekt på klimaet og miljøet og på betydning af områdets historie.

De mange trusler mod en højmoser er også en del af beretningen om Lille Vildmose, som vi ønsker at formidle. Dræning, opdyrkning og manglen på vand er alvorlige trusler mod højmosen, på linje med tørvegravning. Produktionen af tørv til brændsel var størst i årene under og efter 2.

Verdenskrig. Dengang var der op imod 1.200 tørvearbejdere i Lille Vildmose. I dag bruges tørv som spagnum til gartnerier og villa haver.

Tørvemoser dækker kun ca. 3 % af landfladen i verden, men indeholder mere CO₂ end alle verdens skove. Når tørvemoser drænes bliver det lagrede CO₂ frigivet til atmosfæren som drivhusgas. Derfor skal moserne bevares og være våde til gavn for klimaet og biodiversiteten.

Flora, fauna og beskyttelse

Skovene:

De to naturskove, Høstemark Skov mod nord og Tofte Skov mod syd har fra gammel tid været græsningskove. De hører begge til blandt de mest artsrige naturskove i Danmark. Dette gælder særligt hvad angår sjældne og truede arter inden for svampe, laver, biller og fugle.

Fuglelivet:

Fuglelivet er de senere år blevet en af de største attraktioner i Lille Vildmose. De gamle naturskove rummer blandt andet en meget høj tæthed af hulerugende fugle. Omkring de vidtstrakte vådområder i Mellemområdet, der blev skabt da tørveindvindingen ophørte, findes der i dag store bestande af især andefugle og af sjældne arter som fx. rørdrum og tranen, som nu er en almindelig ynglefugl i Lille Vildmose. Om vinteren er området græsfenner og tørvearealer hjemsted for tusindvis af rastende gæs og svaner. Som noget helt unikt er Lille Vildmose det eneste sted i Danmark, hvor man på samme tid kan observere både ynglende havørn og kongeørn. Kongeørnen yngler med kun ca. fem par i Danmark, hvor de to er i Lille Vildmose og det tredje kun få kilometer nord herfor.

De store dyr:

Bison udsættes i Tofte Skov området i 2021. De er udprægede græssere og er ofte ret hårde ved vegetationen, hvilket i moderat omfang skaber variation og dermed øget biologisk mangfoldighed.

Elge findes som det eneste sted i Danmark i Lille Vildmose. De er udsat i 2016 og udgør i 2020 en bestand på ca. 25 individer. Elgene medvirker til at holde Mellemområdet lysåben og til dels fri for birkeopvækst på de drænedele af højmosen. De er i hovedsagen browsere ("træædere") og mangler i den øvrige danske natur. I Lille Vildmose udfylder de en vigtig økologisk rolle i den dynamiske natur.

Krondyr findes i dag inden for de to eksisterende hegninger i området og i mellemområdet. De findes i bestande på henholdsvis ca. 150 og ca. 450 individer i hvert af de to områder, som de holder lysåbne og til dels fri for birkeopvækst på de drænedele af højmosen. I mellemområdet er der ca. 150 individer. De er både græssere og browsere. Bestanden i Tofte Skov hører til en af de mest genetisk rene i Danmark og det menes, at de stammer direkte fra den oprindelige jyske kronvildtbestand

Rådyr ses spredt i hele Lille Vildmose. I Mellemområdet er der optalt en bestand på mindst 150 individer.

Vildokser eller Tauruskvæg som de også kaldes, er en hårdfør kvægrace, der er fremavlet til både af natur og udseende at ligne den oprindelige urokse, som levede i de forhistoriske skove frem til midten af Middelalderen. Vildokser er primært græssere men fortærer også en del kviste og blade. I Lille Vildmose findes en mindre bestand i kreaturhegn på nogle af områdets græsferner.

Konikheste er en hårdfør vildhesterace. De er udprægede græssere og er ofte ret hårde ved vegetationen, hvilket i moderat omfang skaber variation og dermed øget biologisk mangfoldighed. Der findes i dag en lille bestand indenfor et kreaturhegn i Mellemområdet.

Vildsvin findes i en større bestand inden for Tofte-hegnet. Som forventet udfylder de her en helt særlig rolle i kraft af deres fødesøgningsteknik, hvor de roder jorden op med deres tryner. I et mindre hegn på Lille Vildmosecentret findes også en lille bestand.

Mellemområdet: De afgravede tørveflader og græsfernerne:

Indenfor dyrehegnet omkring Mellemområdet forekommer en mosaik af mange forskellige naturtyper. Det er denne del af Lille Vildmose, som har været mest påvirket af tidligere tiders tørveindvinding og landbrugsdrift.

Mellemområdet udgøres således af en mosaik af:

- afgravede tørveflader, der i dag fremstår som varierede vådområder vekslende med højereliggende områder med blotlagt tørv og begyndende tilgroning med birk (i alt ca. 1.200 ha indenfor hegnet)
- højereliggende græsferner, som i dag afgræsses af kreaturer, enkelte konikheste mv., (i alt ca. 450 ha)
- Portlandmosen, som er en intakt ca. 200 ha stor højmoserest, hvis vestlige del er skovdækket
- Birkesø, på ca. 130 ha

Fredning:

Lille Vildmose er som tidligere nævnt omfattet af Danmarks største landfredning på 7.600 ha. Fredningskendelsen fra 20. december 2007 betyder, at området er underlagt en række bestemmelser, som blandt andet indebærer, at der kan gennemføres omfattende naturgenopretning herunder hævning af vandstanden og udsætning af oprindeligt hjemmehørende danske dyrearter som f.eks. elg og europæisk bison.

Natura 2000:

Lille Vildmose er også udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde (Natura 2000). Som følge heraf er der i de tilhørende Natura 2000-planer opstillet en række langsigtede målsætninger, hvoraf sikring og udvidelse af højmosen, hører blandt de vigtigste. De største trusler mod højmosens fortsatte eksistens er dræning, tilgroning med birk, samt næringsstofftilførsel.

Ramsar:

Endelig blev området i 2013 udpeget som særligt beskyttelsesværdigt internationalt vådområde, Ramsarområde, og som det første i verden blev det blandt andet udpeget på grundlag af et klimakriterie, altså fordi området kan optage store mængder CO₂.

Appendix B

Lille Vildmosecentret

Midt i Lille Vildmose, ca. 25 km. sydøst for Aalborg ligger Lille Vildmosecentret. Naturcentret, som er blevet det naturlige midtpunkt i mosen, blev åbnet den 11. april 2006 af Prins Joachim.

Siden er det gået stærkt, og over 1.000.000 gæster har besøgt centret. En måling foretaget af Megafon i efteråret 2013 viste, at 52 % af alle danskere kender eller har hørt om Lille Vildmose, og 25 % kendte til Lille Vildmosecentret. Tal som givet vist er noget højere i dag.

Centret ligger kun ca. 600 meter fra Tofte Mose, den største i det nordvesteuropæiske lavland. Mosens natur og Lille Vildmosecentrets aktiviteter tiltrækker sig stor national og international opmærksomhed. Bl.a. er området med i en række internationale projekter både indenfor kultur- og naturhistorisk formidling, naturgenopretning og naturturisme, f.eks. i forbindelse med udvikling af kultur- og naturformidling i de baltiske og nordiske lande med støtte fra Nordisk Råd

Lille Vildmose besøges hvert år af op mod 200.000 gæster. I 2019 havde Vildmosecentret ca. 68.000 gæster, hvoraf ca. 35.000 modtog personlig formidling fra medarbejdere og frivillige. Ca. 45 lokale hjælpere er tilknyttet centret, som har 5-7 ansatte. Aalborg Kommune støtter centret med 1,06 mio. om året i driftstilskud og har i 2014 købt en naboejendom til centret for 1,1 mio. kr.

Der blev i 2019 afholdt ca. 375 arrangementer med ca. 25.000 deltagere. Centrets offentlige arrangementer dækker over en lang række aktivitetsdage, særarrangementer, temadage som Mosens dag, brunst-ture med fokus på krondyr, vandreture, busture og rundvisninger.

Centrets støtteforening Vildmoseforeningen har ca. 400 husstande som medlemmer og udgiver et nyhedsbrev som sendes til ca. 1.600 personer. Foreningen arbejder for at Lille Vildmose bliver dansk nationalpark og for at bevare, formidle og genoprette højmosens unikke kultur og natur.

På de sociale medier er Lille Vildmose særdeles synlig. På Facebook har gruppen 'Vild med Lille Vildmose' ca. 14.200 medlemmer og ca. 8.500 følger Lille Vildmosecentrets aktiviteter. Lille Vildmose er hermed blandt de tre mest populære naturområder i Danmark, på linje med Nationalpark Thy og Nationalpark Vadehavet.

Også indenfor lokalområdet har centret en lang række kontaktflader til lokale organisationer. Det gælder både Aalborg Kommunes kulturinstitutioner, kommunes skoler, Friluftsrådet lokalt, Ornitologisk Forening, Danmarks Jægerforbund og Danmarks Naturfredningsforening.

Centret er et statsanerkendt Videnspædagogisk Aktivitetscenter og fungerer som dynamo for den lokale udvikling og fremstår som en del af de mange tilbud i området. Ministeriet for Børn og Undervisning støtter i den forbindelse centret.

I det hele taget har Lille Vildmosecentret et godt og solidt samarbejde med kommunen og har kontakter i en lang række forskellige forvaltninger.

Formidling

Hele Lille Vildmose-området er bygget op som kinesiske æsker eller ringe i vandet. Yderst omkranser Høstemark og Tofte Skove og Moser det 2.100 ha store Mellemområde, som et kæmpe offentligt tilgængeligt areal. Mellemområdet omkranser Lille Vildmosecentret og et areal på 17 ha (ejet af Aalborg Kommune), der er udlagt til formidling af mosens kultur og natur. Gæsterne kan bevæge sig fra det helt vilde gennem det mere tæmmede og kulturpåvirkede og tilbage igen. Derved opnås en læringsspiral hvor gæsterne i det vild bliver nysgerrige og ser natur, som de måske ikke umiddelbart forstår. Svarene og viden om mosen findes på Lille Vildmosecentret, som fungerer som det naturlige omdrejningspunkt. Kommer gæsterne først til naturcentret, bliver de klædt godt på til at kunne bevæge sig ud i det vilde. Dette formidlingsprincip vil vi gøre til et særkende for formidlingsindsatsen i Lille Vildmose.

Ud over vores formidlingsprincip har vi også et klart værdisæt, som ses på illustrationen herunder.

Kan Lille Vildmosecentret være med til at åbne øjnene hos den brede befolkning for den fantastiske kulturhistorie og natur vi omgiver os med, er vi overbevist om at danskerne også gerne vil være med til at beskytte den i fremtiden. Uden viden og indsigt – ingen naturbeskyttelse, og den viden og indsigt kan fremmes betydeligt med det nærværende projekt.